

Emlékezzünk!

Hivatalosan két tragikus évfordulóról kellene megemlékeznünk január 23-án. A II. világháborúban, az 1942-es razziában ártatlanul kivégzettekéről, majd a béke első hónapjaiban, a katonai közigazgatás időszakában, 1944 őszén, a megtorlás, a bosszú ártatlanul áldozatairól, az 1945. január 23-án az otthonaikból kiűzött, vagyonuktól megfosztott, lágerbe terelt csürogi magyarokról. Néhány nap múlva hasonló sorsra jutottak a zsabylai és a mozsori (mošorini) magyarok is. Mindhárom falu magyar lakosságát a németekkel együtt kollektív bűnössé nyilvánították. A razzizáról az idén is megemlékeznek hivatalosan.

– A csürogi magyarok egyetlen sorsára csak az óbécsei templom harangja emlékeztet – mondta Telekí Júlia beszélgetésünk elején.

– A fagyosan, zimankósan ránk köszöntő új esztendő első hónapjának napjai az egykor Csürogon, Zsabylan és Mozsoron élt magyarokat, a túlélőket, a hozzátartozókat a 64 évvel ezelőtti tragikus eseményekre emlékezteti. Január 23-án lesz-e nyilvános megemlékezés, és hol?

– Sajnos nem lesz nyilvános megemlékezés, de mi mindenképpen megemlékezzünk. Január 25-én, vasárnap fél kilenckor Óbécsein, a belvárosi templomban mise lesz az egykori csürogi, zsabylai és mozsori magyar lakosokért, akik át szenvedték vagy életüket veszítették a járeki és szépligeti (gajdobrai) haláltáborban. Ha nyilvános megemlékezés nincs is, akkor is emlékeznünk kell arra, hogy mi történt az 1945-ben a kiűzött magyarokkal. Van emléknap a zsidók, a cigányok meghurcoltatására, és ugyanúgy meg kell emlékeznünk a magyarok meghurcoltatásáról is.

– Noha csaknem másfél évtizede emlékeznek meg az 1944 őszen és 1945-ben történetekről, a hivatalos szervek mintha mégis féltővázának. Bár a vajdasági képviselőház négy évvel ezelőtt törölte a kollektív bűnösséget, a gesztus értékű döntés akkor válik történelmi értékű kezdeményezéssé, ha a szerbiai képviselőházban is megérett. Felgyorsítják-e Ön szerint ezt a folyamatot a szegedi civilek és dr. Becsey Zsolt, az Európai Parlament képviselőjének kezdeményezései?

– Igazi eredmény valóban csak akkor lesz, ha a szerb képviselőház elismeri és kimondja, hogy 1944/45-ben nagyon sok ártatlan magyart és németet kivégeztek a partizánok. Nagyon szomorú, hogy mindaddig a mindenkorai kormányunk nem tett semmit, sőt még az ügyvezető demokrátiás kormány sem.

Több mint hatvan év elmúlt azóta, és sajnos még a mai napig nem rehabilitálták az ártatlanul kivégzetteket és meghurcoltatottakat, sem erkölcsileg, sem anyagilag. A szerb nép szemében még mindig kollektív bűnösök vagyunk, hisz a családok átadják a gyermekeiknek a gyűlöletet. A társadalom pedig nem tesz semmit annak érdekében, hogy a valós igazságot megismerjék a fiatalok, ami pedig fontos lenne. Tudniuk kell, hogy a szerb partizánok is sok bűnt, gonosztettet követtek el.

A szegedi civilek kezdeményezése, amit átadtunk Solyom Lászlónak, a Magyar Köztársaság elnökének, azt javasolja, hogy nyilvánítsák január 23-át a magyar népirás napjává, nemcsak a vajdasági magyarok,

lapunk internetes kiadásában megjelent reagálásból következően. Sokan, tévesen, a vajdasági magyar népirás napjaként emlegetik. Bár tudjuk, ezek alapján nem általánosíthatunk, de figyelmen kívül sem hagyhatjuk. Véleménye szerint miért fel a vajdasági magyarok egy része a múltba való visszatekintéstől?

– Talán azért, mert nem ismerik a történelmet, talán azért mert félnek az újabb bosszútól, vagy csak félőjük nekem azt, hogy miért csak a csürogi, zsabylai és mozsori magyarokról beszélünk, hisz Vajdaság-szerte voltak kivégzések 1944-ben. Nagyon igazuk van. Volt olyan község, ahol több embert végeztek ki, mint e három falu valamelyikében. Tudni kell, hogy egy

csunka család miatt, apa nélkül, vagy egy hozzátartozó elvesztése miatt sokat szenvedett.

Akkor képzeljék el azokat az özvegyen maradt édesanyákat, akiket családjaikkal együtt, puskával üttek ki az otthonukból és hajtották el a járeki és gajdobrai haláltáborba. Mímsz 20 fős hidegben, térdig érő hóban gyalog kellett megtenni az utat a járeki táborig. Csürog és Járek között 30 kilométer a távolság. Nagyon sokan meghaltak, közöttük

sok kisgyerek is. Ez volt a magyar holokauszt, vagyis a magyar népirás egyik formája. Hiszen nem volt elég a partizánok számára, hogy 1944 őszén kivégeztek az életképes magyar férfiakat, még a családtagjaikat is kiűzték otthonaikból. Nyolc egyetlen hónap után szabadon engedték őket, papírral a

kezükben, hogy többet nem térhetnek haza szülőfalujukba, az otthonaikba, amit saját kezükkel építettek. Ezek a megtört édesanyák, gyerekek és idősek, akik túlélték a haláltábor börtalmait, megalázva, megkínózva, emberi méltóságuktól megfosztva, csontig lesoványodva, egy szál ruhában, magukra maradtak, földönfutókká váltak. 1945. január 23-án üttek ki otthonaikból az életben maradt csürogi magyarokat, majd január 29-én a zsabylai magyarokat, tavasszal pedig a mozsori magyarok is erre a sorsra jutottak. Tehát valamennyi magyart kiűztek ebből a három községből. Talán ezért is kellene január 23-át a magyar népirás emléknapja legyen a Kárpát-medencében.

– A ránk kényszerített másodrendű sorsból van-e kiút?

– Az egyedüli kiút szerintem az, ha nem tartjuk magunkat másodrendű állampolgárnak, még akkor sem, ha nagyon sokan annak tartanak bennünket. Járjunk emelt fővel, és legyünk büszkék a nemzetiségünkre, ugyanakkor tiszteljük a többi nemzetet is.

– Mi a véleménye dr. Becsey Zsolt európai parlamenti képviselő strasbourgi sajtótájékoztatójáról?

– Személyes véleményem szerint itt lenne a végső ideje, hogy a mindenkorai kormányunk komolyan vegyen bennünket, a kérésünket, és ne tartsanak bennünket a mai napig kollektív bűnösnek. A háború alatt, sajnos, nagyon sok ártatlan civil esett áldozatul: szerb, magyar, zsidó, horvát stb. ezt senki sem tagadja. Ezért ne legyen több háború! Megtanultuk az iskolában, hogy mi történt 1942-ben, és erről minden évben hivatalosan is megemlékeznek, megkoszorúzzák az emlékműveket. De arról nem beszélünk, hogy mi történt közvetlenül a háború után, 1944 őszén, amikor továbbra is a nemzetgyűlölet volt az úr. Amit akkor

Telekí Júlia

Szanyó Tóth Gizella

tettek a partizánok velünk, magyarokkal és a németekkel, azt még senki sem ismerte el hivatalosan, országos szinten. Mindössze csak néhány mondatot kellene kimondani a szerb képviselőházban, pl. hogy „Rehabilitáljuk mindazokat, akiket ártatlanul kivégeztek és meghurcoltak 1944/45-ben...”

Mi nem akarunk senkit felelősségre vonni, hisz 64 év, majdnem egy teljes emberöltő múlt el azóta. Mi csak azt szeretnénk, hogy az igazság minél előbb napvilágra kerüljön, hogy elkezdődhessen a megbékélés folyamata. Ha ez nem következik be, akkor támogatom dr. Becsey Zsolt európai parlamenti képviselő javaslatát. Itt szeretném megköszönni Becsey úrnak mindazt, amit a külhoni magyarokért tett.

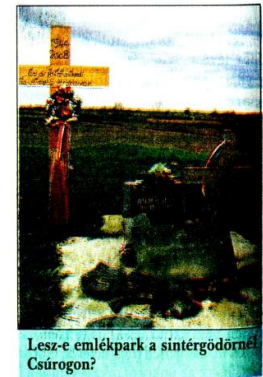
■ STANYÓ TÓTH Gizella

Becsey Zsolt a halottak napi megemlékezésén a csürogi sintergödörnél 2008-ban

hanem az ősszmagyarság szenvedéséről, meghurcoltatásáról szól, ami nagyon is helyénvaló. Számomra külön elégtételt, hogy január 23-át jelölték meg, amikor Csürogról kiűzték a magyarokat.

– Vajdaságban megoszlanak a vélemények a kezdeményezésről, legalábbis a napi-

Lesz-e emlékpark a sintergödörnél Csürogon?